

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus II. De homicidio voluntario, & injusto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

insidiis, & proditoriè commissum. *Ex proposito* commissum dicitur, quando homicida præviâ animi deliberatione, præcedente ex intervallo occisionem, quempiam interficit. Unde non dicitur ex proposito occidere, qui obortâ rixâ antiquum adversarium animo interficiendi, atque ad eò dolo occidit, si nulla deliberatio occidendi rixam præcessit. *Ex insidiis* dicitur commissum, quando aliquis expectat alium in loco, in quo ab eo verisimiliter provideri non poterat: illumque ex improvîso venientem aggreditur, & occidit. *Proditoriè* verò commissum dicitur, quando, cum nulla esset causa rixâ inter aliquos, unus eorum interficit alterum securum, nihilque tale timentem. Hæc tria videntur collocari *sub homicidio qualificato*, scilicet qualitate affecto, quale Lessius lib. 2. c. 34. n. 187. affirmat esse factum *perficarium*, pretio conductum, quod ipso facto rollit beneficium c. 1. de homicid. in 6. de quo Alex. Conf. 166. *Qualitas* enim, in jure civili sumitur etiam pro differentiis facientibus rem certam, ac determinatam, & contrahentibus rem ad individuum: ut probat Zœsius per L. *Stipulationum quadam ff. de verborum obligatione.*

ARTICULUS II.

De homicidio voluntario, & injusto.

811 **P**otissima quæstio in hac materia, *de tali homicidio*, versatur circa poenas jure statutas homicidæ, inter quos de jure Ecclesiastico prima est *irregularitas*, quæ decernitur in homicidas voluntarios, tum propter commissam hominis eadem cum injustitia, seu injustè, quæ dicitur *irregularitas ex delicto*; tum etiam quandoque propter homicidium commissum justè, quòd imbibat aliquod factum exdantis, propter quod jure canonico judicatur inhabilis ad ministerium altaris.

812 Præter irregularitatem, de qua dicemus in sequentibus, aliæ quoque pænæ statutz sunt homicidio voluntariè commissò cum injuria. Inter has prima est, quòd, si Laicus committat homicidium injustum, spectato jure excommunicandus sit c. *Itaque* 24. q. 3. ibi: *itaque censuimus, homicidas, à communione fidelium Ecclesiastica, submovendos.* Si autem Clericus, deponendus (non tamen communione privandus) ab ordine & officio c. *Presbyter.* dist. 81. ibi:

Presbyter, aut Diaconus; qui in homicidio captus est, deponatur; non tamen privetur c. Cùm non ab homine 10. de Judic. ibi: *Clericus in quocunque ordine constitutus, in homicidio deprehensus legitime, atque convictus, ab Ecclesiastico Judice deponendus est. c. Inquisitionis,* 21. de accusat. ibi: *puta si homicidium commississet. c. sicut. §. fin. h. t.* post hanc depositionem detrudendus est ejusmodi Clericus in arctum Monasterium ad peragendam poenitentiam. c. *Tua,* de poenis; & quidem *in perpetuum. c. si Episcopus* dist. 50. ibi: *quandiu vixerit;* vel *saltem per septennium,* vel quinquennium c. *sicut. §. fin. h. t.* ubi attendi debet delictum cum circumstantiis, quibus evadit majori, vel minori poenâ dignum. Et hodie non rarò loco Monasterii, succedit carcer, & triremes.

Dices in c. *omnis* dist. 3. dicitur, ut qui ⁸¹³ *eadem fecerit, capite plectatur;* ergo etiam jure canonico pœna injusti homicidii est pœna mortis. *§. ibi per pœnam mortis, intelligi, non mortem naturalem, sed civilem,* in eo sitam, quòd per excommunicationem, velut mortuus, à communione fidelium removeri debeat; sic Farinac. in praxi crimin. n. 4. l. 4. de homicid. q. 119. n. 57. Pirhing. h. t. n. 6. Et ideò etiam, cum inc. *si quis* 1. h. t. dicitur, *si quis per injustitiam occiderit hominem proximum suum, & per insidias; ab altari meo avelles eum, ut moriatur,* idem est eo loco, ac *deponatur.* Colligitur ex c. *per venerabilem.* Qui filii legitimi. Ubi præcipitur, ut qui sententiam Sedis Apostolicæ contempserit observare, *moriatur,* quo aliud non intenditur, quàm ut *per excommunicationem,* velut mortuus à communione fidelium separaretur; ita Pirhing. h. t. n. 6. Ex hoc colliges cum Abbate in cit. c. n. 20. quòd, ubicunq; jure canonico reperitur imposita *pœna mortis,* debeat exponi, & intelligi de sententia excommunicationis, quæ est mors civilis, non formaliter, sed præsuppositivè; cum præsupponat peccatum mortale, per quod anima separatur à gratia Dei, quæ est vita animæ.

Cæterum etsi Doctores textum in c. ⁸¹⁴ *si quis* 1. h. t. multipliciter explicent, ut videri potest apud Pirhing cit. n. 8. verior sensus est, quòd, qui per industriam (hoc est, *ex proposito*) & per insidias (hoc est, *proditoriè* aggrediendo à tergo, vel alio modo improvîso) aliquem hominem occiderit, non gaudeat immunitate Ecclesiasticâ, quo minus

nus à suo Iudice sibi tradi justè petatur, & ab Ordinario loci præmissa causæ cognitione, eidem consignetur, ex Ecclesia, ut notat gloss. in cit. c. V. *insidias*, & Suarez tom. 1. de Relig. l. 3. de Reverentia debita locis sacris c. 11. n. 11. & constat ex Pirhing in 3. decret. tit. 49. n. 28. de quo expressè Gregorius XIV. in sua Constit. *cum alias nonnulli*. Ethoc procedit, sive Clericus, sive Laicus, sive occisor, aut occisus. Ex quo vides hoc procedere, non de homicidio *simplici*, sed *qualificato*. Unde sequitur, vi dicti capituli *si quis*, homicidium voluntarium, *proditorie factum*, puniri etiam poenâ privationis asyli Ecclesiastici, seu refugii ad Ecclesiam, ut ibi obtineat immunitatem à potestate Laicorum, quò minus eum licitè, ac impunè valeant ex tali loco, vi extrahere ad tribunal suum.

815 Dices in c. *Inter alia*, de immunitate Ecclesiastica, ubi excipiuntur quædam crimina, quibus negatur asylum in Ecclesia, nulla fit mentio de homicidio proditorio; ergo de illo nequit intelligi textus. c. *si quis* &c. illam exceptionem esse factam ab Innocentio 3. istam autem, à Gregorio 9. in c. *si quis*. Quare dato antecedente N. consequentiam. Dixi, *vi hujus c. si quis*. Nam ex constitutione Gregorii XIV. *Cum alias nonnulli*: quidquid jure antiquo super delictis, excludentibus ab asylo Ecclesiastico constitutum fuit; & quidquid in hac materia privilegii concessum est per ejus Antecessores Principibus laicis, etiam ad alios casus jure communi non expressos: restrictum est *ad certa duntaxat crimina*, sic, ut extra illa in dicta constitutione expressa, nulli omnino Laico Judici liceat sub gravissimis poenis, Reum ad Ecclesiam, vel Monasterium confugientem extrahere; nisi in criminibus per dictam constitutionem nominatim expressis; & hoc, ut ne quidem liceat ex gravissimis causis, etiam propter paritatem, vel identitatem, aut majoritatem rationis, extendere ad alium casum non expressum.

816 Delicta porrò excepta in dicta constitutione, sunt reducta ad unam tantum formam, & continentur in ejusdem §. 3. his verbis *hæc itaque perpetuè valitur à constitutione nostrâ, omnia ad unam tantum formam reducimur, ut Laicis, ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stra-*

tas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum; quæve homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumve camiteriis committere non verentur; aut qui proditorie proximum suum occiderint; aut assassini, vel hæresis, aut læsa Majestatis in personam ipsiusmet Principis Rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.

Altera poena, homicidii voluntarii, ac 817 injusti, Clericum, qui occidit hominem injuste, animo deliberato, privat omnibus beneficiis Ecclesiasticis *obtentis*, privatione ferendâ per sententiam Judicis. Ut colligitur ex c. *Clericis* §. ne Clerici, vel Monachi ibi: *Clericis in sacris ordinibus constitutis, judicium sanguinis agitare, non licet. Unde prohibemus, ne, aut per se truncationes membrorum faciant; aut judicent inferendas. Quod si quis tale quid fecerit, honore privetur, & loco, &c. ex literis.* de Excessibus prælatorum, ibi: *ipsum indignum altaris ministerio reputamus.* Et talis etiam ad talia beneficia evadit inhabilis, inhabilitate, non quidem irritante collationem illi factam; sed tantum prohibente, ut habetur in Trident. sess. 14. c. 7. Tertia est quòd homicidium voluntarium, & injustum, per L. *cum ratio*. §. *fin. ff. de bonis damnat. privet.* successione illius, quem interfecit, sive ex testamento, sive ab intestato hæreditas ejus ad ipsum deferatur.

Quarta est irregularitas, vi cujus nec 818 ordines suscipere, nec in prius susceptis ministrare potest, etiam post peractam poenitentiam; quod verum est, licet homicidium sit occultum, c. *Inquisitionis*, de accusat. junct. gloss. V. *si homicidium*. Hæc poena afficit 1. eum, qui per se ipsum, voluntariè, ac injustè alterum occidit. Nam talis maximè homicida est. 2. Eum, qui dat causam propinquam, & efficacem mortis; licet primum opereatur post aliquod tempus v. g. si quis alicui det venenum, quod primò post aliquod tempus effectum facit; coll. ex c. *de cætero* 11. h. t. *Noveris, quòd Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad sacerdotium promovendus, & procedit, esto occisus non sit baptizatus, c. Clericum*, dist. 50. ibi: *Clericum, qui paganum occiderit, non oportet ad gradum majorem promoveri, qui carere etiam debet acquisito: homicida enim est.* Et hæc irregularitas extenditur ad vendentem venenum eo fine, ut alter perimatur, si mors reipsâ exinde sequitur.

tur. Zoësius h. t. n. 7. sic enim reverà dat causam homicidio. Si quis autem solùm vulneret non lethaliter, non incurritur irregularitas, etiam secutà morte vulnerati, non ex actu vulnerantis, sed ex incuria Chirurgi; colligitur ex c. *significasti* 18. h. t. ubi dicitur, irregularem cenferi r. qui aliquem lethaliter percussit, licet ab aliis fuerit extinctus. 2. Qui percussit non lethaliter, antimo tamen occidendi, si ex aliorum vulneribus percussus expiravit. 3. In dubio, quo non constat, ex cuius vulnere percussus obierit, quando eum plures vulnerarunt.

819 Ex hoc sequitur eum, qui aliquem vulneravit lethaliter, quem alius postea occidit, jure canonico esse irregularem. Deinde, quando plures unum vulnerarunt, & non constat ex quo vulnere percussus obierit? teneri omnes se gerere irregulares in foro externo. Idem est de dubitantibus, an à se lethale vulnus fuerit inflictum, si tamen mors secuta sit. Sic etiam Barb. in cit. c. 18. n. 9. Tertio, quando plures vulnerarunt, seu vulnera infixerunt, quorum singula ex se non sunt lethalia, sed simul sumpta sufficiens causà mortis, singulos incurrere irregularitatem. Sic Bonacina de Censur. d. 7. q. 4. p. 8. n. 30. Si autem plures rixantur, & unus sit lethaliter percussus, quivis præsumitur eo casu percussor in foro externo, V. Menoch. de arbitrar. casu 302. & consil. 108. num. 8.

820 Not. præterea, quando dubitatur, an vulnus sit lethale? cognoscendum esse ex Medicorum judicio. Medicis autem non creditur ad judicandum, an vulnus sit lethale, & an vulneratus decesserit ex vulnere, vel alia causà? nisi ad minus sint duo, & in arte periti, & deponant cum juramento; si non concordent, standum esse judicio senioris; si autem in loco, ubi quis est vulneratus, tantùm adest unicus Medicus, illum sufficere, nisi causà sit ardua. Dicitur autem *vulnus lethale* illud, cujus curatio, vel omnino impossibilis est, vel difficillima. Sic Barbof. in c. *significasti*, elig. 2. h. t. à n. 3. Cui autem credendum sit, si est contentio inter Medicos, & Chirurgo, resolvir Mascardus de probat. conclus. 1169. à n. 40. Ex vulnere autem factò in capite, morte secutà, præsumitur animus occidendi, ut colligitur ex cit. c. *significasti* 18. ibi: *sum ratione parvis*, in qua fuit ille percussus, *in qua de modico icu quis lethaliter solet ladi.*

Sic Barbof. in c. *Presbyterum* 7. h. t. n. 3. & si vulnus lethale fuit, mortuus præsumitur decessisse ex vulnere, etiamsi transacto triduo surrexerit ex lecto, vel primò decesserit post octo dies. Sic Barbof. in cit. c. n. 5. & in c. *continebatur* eod. n. 3.

Not. 2. Eum non cenferi homicidam, nec irregularem, cujus occasione, eo tamen prohibente, & causam non dante, committitur homicidium ab ipsius famulis, amicis, vel consanguineis. c. *Petrus* 17. h. t. ubi ad hunc casum sibi propositum, respondit Innocentius III. *Ei non debere imputari, quando contra prohibitionem ejus expressam, eo causam, vel occasionem non dante, ausu sacrilego fuit ab ipsius consanguineis attentatum*; secus foret, si contra ejus voluntatem committatur, ipso tamen rixæ causam dante. Sic Barbof. in cit. c. n. 3. contra Bonac. cit. q. 4. p. 8. à n. 34. Ille tamen, qui præfens fuit tractatui habito super occidendo ejus amico, ab ejus amicis, vel famulis, & non contradixit, sed tacuit, irregularitatem incurrit. Sic Jacobus de Graffis in aureis decisionibus p. 1. l. 2. c. 64. n. 18.

Not. 3. eum, qui aliquem percussit non lethaliter, ita tamen, ut fugere non possit ob eam percussorem, ideoque postea occidatur ab aliis, non incurrere quidem pœnam ordinariam homicidii, fieri tamen irregularem, quia saltem occasionem aliquam dedit secuto homicidio; sic Abbas in c. *significasti*, elig. 2. h. t. à n. 10. excipie, nisi constet vulnus non fuisse lethale, factumque non animo occidendi, sed causà justæ defensionis cum moderamine inculpatae tutelæ, ut collig. ex cit. c. *significasti*, 18. h. t. Ille porrò, qui postèrius percussit, ab alio prius lethaliter vulneratum, secutà morte irregularis est; quia licet certò moriturum occiderit, occidit tamen etiam ipse accelerando mortem. Zoësius hic n. 10. Si autem quæras, quid in hoc postremo casu dicendum, quoad pœnam ordinariam homicidii injusti? R. si secundus percussor illum occidit sine mandato, vel conventionione cum primo, & hujus percussorem fuisse lethalem, non est omnino certum, primum solùm teneri de vulnerato: secundum autem de occiso. L. *Item Mela*. II. §. *Celsus* ff. ad leg. *Ayliam* Aquiliam.

Not. 4. quæstionem esse inter Auctores, an irregularitatem ex delicto contrahat, qui dabat operam rei licitæ, vel etiam illicitæ, ex qua casualiter secuta est mors altera.

alterius? plures in hoc puncto sunt canones, quorum aliqui videntur affirmare; alii negare. Nam in c. *Presbyter*. 7. h. t. dicitur, quod homicidium casuale imputetur ei, qui dabit operam rei licita, si non adhibuit diligentiam, quam debuit; idem habetur in c. *conzinebatur* 8. eodem c. *ad audientiam* 12. eod. Econtra in c. *Lator*. 9. eodem dicitur: homicidium casuale, non imputari ei, qui non fuit in culpa. c. *dilectus* 13. eod. homicidium casuale non imputari ei, qui dedit operam rei licita, nec fuit in culpa. Idem habetur c. *Ex literis* 14. & 15. c. *Significasti* 16. c. *Joannes* 23. eod. sed ad hoc constabit ex dicendis à n. 836. Illud hic universim notandum, ex homicidio voluntario contrahi irregularitatem distinctam ab ea, quæ ortum habet ex casuali. Illa enim requirit intentionem expressam occidendi, seu apponendi causam de se illativam mortis, & cognitam, ut talem; & ideo requirit voluntarium ex proposito, sic Castropal. p. 6. de censur. d. 6. p. 15. §. 1. n. 1. ut colligitur ex Trid. sess. 14. c. 7.

§. 1.

De procurante abortum.

824 **A** *Bortus*, & alio nomine *Aborsus*, est ejectio foetus immaturi. Unde procurare abortum, idem est, adque studiosè quærere, sive per se, sive per alium, ut foetus immaturè ex utero matris ejiciatur. Dupliciter fieri contingit; nempe ante foetus animationem, & post, qui fuit in causa, ut foetus animatus immaturè ejiceretur, manet obnoxius poenis homicidarum, tam juris civilis, quam Canonici; qui nondum animatum ejicit, licet non committat homicidium, tamen per jus civile punitur exilio, & amissione partis bonorum, si sit honestæ conditionis: si verò humilioris, damnatur ad metallum, L. *si quis aliquid* §. *qui abortionis* ff. de poenis. Vide Dianam p. 7. tr. 5. resolut. 1. & 3.

825 Ex hac resolutione colliges, eum, qui voluntariè procurat abortum foetus animati, incurrere irregularitatem, statutam in homicidas voluntarios, & injustos; quia foetus animatus est verè homo; secus est, si foetus nondum fuit animatus c. quod verò, &c. *Moyfes* 32. q. 2. c. *sicut* 20. h. t. ubi Pontifex de hoc casu consultus, rescripsit: Nos devotioni vestræ insinuatione presentium respondemus: quòd, si nondum vivificatus conceptus, ministrare poteris; alioquin debes

Tom. V.

altaris officio abstinere. Si autem quæras, an incurrat irregularitatem ex delicto, qui procurat sterilitatem in muliere, nec concipiat? R. quod non; quia non potest dici occisor hominis, qui necesse, nec fuit.

Colliges 2. eum, qui dat causam abor- 826 tûs foetus animati, (ut si cum muliere prægnante ludat ludo noxio, ut ponitur in casu cit. c. *sicut*, vel cum ea turpiter agat, ut inde sequatur abortus) omnino irregularem esse. Et si dubium est, an foetus fuerit animatus, quoad poenam capitalem (quam jus civile statuit in procurantes abortum foetus animati, L. *si quis* §. *qui abortionis* ff. de poenis. L. *penult.* (ad legem Corneliam de Siciariis) foetus præsumitur inanimatus; secus quoad irregularitatem. Farinacius in praxi crimin. q. 112. à n. 138. & colligitur ex cit. c. *Significasti* 18. h. t. loquente de simili casu, in dubio.

Dices in c. *si aliquis* §. h. t. dicitur: si 827 quis causâ explenda libidinis, vel odii meditatione, homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare, aut concipere, vel nasci soboles, ut homicida teneatur; sed homicida tenetur poenâ irregularitatis ex delicto; ergo etiam procurans sterilitatem. R. in cit. c. aliud non dici, quam talem, ut homicidam, hoc est instar homicida teneri, quatenus vitam hominis, ne sequeretur ex causis naturalibus, impedit, quod grave peccatum est, sicut, qui hominem interficit, impeditque, ne vita illius ulterius progrediatur. Sic Barbof. in cit. c. *si quis* n. 3. & apud eum Molina, Decianus, Farinac. &c. non tamen fieri irregularem; cum irregularitas (titulo homicidii) non contrahatur, nisi actu sequatur homicidium. Sic Navarr. in Manual. c. 27. n. 222. Tabinea, Sayrus, & alii apud Barbos cit. n. 3.

§. 2.

De mandante homicidium.

828 **I**njustè mandantem, alterum occidi, esse. In actu secuto irregularem esse, habetur c. *si quis viduam* dist. 50. ibi: *si quis homicidii, aut facti, aut præcepto, aut consilio, aut defensione, post baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad Clericatum venerit, dejiciatur*; & in fine vitæ suæ laicam communionem tantummodo recipiat, c. *fin.* h. t. in 6. ubi hoc etiam procedit, si quis mandavit aliquem vulnerari, licet expresse inhibeat,

Z

beat, ne occidatur ullatenus, si mandatarius eum occidit; quia mandando fuit in culpa, & eadem posse evenire cogitare debuit. Zoësius h. t. n. 11. intellige tamen juxta dicta. Unde non procedit, si mandans expressè, vel tacitè revocavit mandatum sic, ut mandatario innotuerit: si autem prævidet mandatarium adhuc pertinaciter perpetrurum, putat Zoësius cit. n. 12. adhuc fore irregularem, nisi quantum potest impediatur; sed oppositum est probabilius, quia tunc non operatur ex mandato, utpote non amplius existente. Sic Castropal. p. 6. d. 6. p. 15. §. 2. n. 2. Si autem mandatarius non acceptavit mandatum (ut ex hujus acceptance, & alterius mandato nascatur contractus) mandans adhuc erit irregularis, si mandatarius ex ejus petitione motus, etiam inscio mandante, vel sciante, nec impediante eadem exequitur. Sic Immola c. *ad audientiam* h. t. quia sic adhuc mandans per suam petitionem influit, cum non sit retractata. Mandantem quoque irregularem fieri, etiam in eo casu, quo mandatarius occiditur, v. g. ab eo, quem occidere jussus erat, vel aliis eum defendentibus, negant aliqui apud Innoc. in cit. c. *ad audientiam* n. 4. sed contrarium probabilius est, quia mandatarium injustè, ac temerariè exponit mortis periculo, cum directè ad hoc inducendo, sic Barbof. in c. *fin.* h. t. in 6. n. 6. contra Dianam p. 2. tr. 5. n. 17.

829 Not. præterea, quòd diximus, eum, qui injustè mandat aliquem verberari, licet expressè prohibeat, ne occidatur, vel mutiletur, fieri irregularem, si mandatarius excedat fines mandati, etiam mutilando, quia mandando fuit in culpa, & debuit cogitare, hoc posse evenire; secus est, si justè mandat c. *fin.* h. t. in 6. Suarez. to. 5. d. 45. §. 2. num. 3. Sed hoc non procedit, si mandatarius sine alicujus mandato occisurus erat, nisi ex mandato citius occidat; sic Barbof. in cit. c. *fin.* n. 7. in quo etiam deciditur, irregularitatem non incurri ab eo, qui præcisè ratum habet homicidium suo nomine factum. Not. 2. doctrinam superiori numero traditam, habere locum etiam in casu, quo mandatum illud injustum non est expressum, sed solum tacitum; ut si quis injurià affectus à Titio, dicat servo suo, *non occide Titium; non tamen redeas, donec novi aliquid à te audiam circa Titium.* Sic Barbof. in cit. c. *fin.* n. 5. quia tale dictum facit præsumptionem mandati saltem taciti.

Quæres, an poenæ juris contra injustè mandantem, fieri homicidium, incurrantur, licet mors non sit secuta? R. negativè, nisi in casibus jure expressis. Ratio est, quia poenæ juris petunt delictum consummatum, nisi aliud exprimat, ut fit in c. 1. h. t. in 6. de quo agam infra, cum dicam de homicidio per assassinos commissò, ubi exponam etiam casus jure expressos, quibus poena juris incurritur à mandante injustum homicidium, etiam effectu non secuto vide dicenda n. 839. & seqq.

§. 3.

De consentiente, vel ratum habente homicidium.

AD 1. R. communem doctrinam esse, quòd qui sine ulla alia cooperatione in homicidium injustum, quod nullo modo sit nomine ipsius, purè consentit, non fiat irregularis, nec ullam poenam incurrat, etiam morte secuta, licet consensum verbis exprimat; ita Suarez. d. 44. de censuris sect. 3. n. 21. quia sic non influit efficaciter in homicidium. Dixi, quòd nullo modo sit nomine, vel occasione ipsius; secus est, si fiat propter ipsum, vel ad vindicandam injuriam consentienti factam, vel ad liberandum illum à tali homine ipsi contrario &c. quia sic moraliter influit, & cooperari censetur, nisi externè ostendat sibi displicere eadem. Non sufficit tamen ad irregularitatem in hoc casu, solum externum silentium, licet adsit internus consensus. Quia poenæ latae in consentientes, requirunt *consensum* simpliciter, qualis non est *consensus cum addito*, seu *presumptus*.

Ad 2. R. ex hoc præcisè, quòd quis in justum homicidium, suo nomine factum, ratum habeat, non incurrit irregularitatem, vel aliam poenam juris; quia, qui factum jam prius consummatum, præcisè ratum habet, seu approbat, non incurrit poenas jure decretas in *committentes* tale factum; hoc enim sonat eos, qui sunt causa facti, ad quòd requiritur, ut se habeat *antercedenter* ad factum consummatum. Excipe tamen, nisi lex poenalis expresse loquatur etiam de ratihabitione, quòd non contingit in nostro casu.

Dices, qui mandat homicidium injustum, incurrit poenas in homicidas injustos, jure decretas; ergo & qui ratum habet: pat. conf. Quia *ratihabitio retrotrahitur, & mandato*

mandato equiparatur, ut dicitur reg. 10. de Reg. juris in 6. Ante resolutionem not. 1. quod irregularitas non incurratur, nisi in casibus jure expressis. 2. nullibi esse expressum, quod sola ratihabitio inducat irregularitatem, vel aliam poenam, jure impostam homicidæ injusto, quo posito R. N. consequentiam; ad prob. R. ratihabitionem equiparari mandato in iis tantum casibus, in quibus eam jus mandato equiparari voluit, ut sunt illi, in quibus circa talem effectum non requiritur specialis, & expressa dispositio juris; at circa irregularitatem hæc requiritur; ergo quoad hanc non equiparatur mandato. Cæterum, ea juris regula sic nudè, ac simpliciter prolata, in multis fallit, ut tradit Petrus Peckius ad reg. juris canon. in 6. ad reg. 10. in plurimis enim differunt mandatum, & ratihabitio, quia mandatum potest esse etiã in rebus alienis; ratihabitio autem de re ad nos non pertinente, seu non gesta nomine nostro, nulla est, ut dicitur reg. 9. eod. Mandatum ex diuturnitate temporis non præsumitur; secus ratihabitio. Et ideo non dicitur: ratihabitio est mandatum; sed equiparatur, seu simile est mandato. Similia autem non sunt idem; nec in omnibus eundem effectum habent.

§. 4.

De Consulente, & cooperante ad homicidium.

834 R Espondeo ad 1. quando homicidium, vel mutilatio injusta sequitur, ex vi consilii ad eam dati, consulentem fieri irregularem effectu secuto, & incurrere alias etiã poenas injusti homicidii, ut constat ex c. perniciosè dist. 1. de poenit. & clarius ex c. siquis dist. 50. & c. 1. de Clerico pugnante; acc. sicut dignum §. qui verò & §. sin. h. t. & ideo l. 1. §. persuadere. ff. de servo corrupto dicitur: facientem, & consentientem poena constringit. Et hoc procedit, licet is, cui datum est consilium, aliàs esset occisurus hominem illum, si consilio ad id plus incitatus est, vel acceleravit eadem, ut dicitur cit. c. sicut dignum; sed eo casu punitur consulens poenã solum extraordinaria, ut dicitur ibid. §. qui verò, ibi: qui verò asserunt animum Regis inflammasse ad odium, unde homicidium fuit secutum, durè, & asperè, sed non ita severè, sunt puniendi, nisi fortè Regem ad illud homicidium suis suggestionibus provocasset V. etiã §. sin. ibid. Vitatur ta-

Tom. V.

men irregularitas, si consilium efficaciter revoces; vel, si non possis, periclitantem occultè moneas. Nam tali casu consulens, quantum potest vim Consilii inefficacem reddit per istam cautelam ejus, cujus mors quærebatur.

Ad 2. notandum, cooperari hic accipi 835 pro eo, quod est, prestare opem, vel auxilium. Dupliciter autem præstari potest auxilium; primò, ut eo non præstito non fuisset factum homicidium; Secundò, ut eo etiã absente fuisset factum; & hoc rursum vel directè (ut percutiendo, vulnerando) vel indirectè, ut detinendo alterum, ne fugere possit, vel occisorem defendendo, aut suã præsentia animandò, &c. quibus positis: R. eum, qui ad injustum homicidium præstat auxilium, sine quo non, cæde secutã fieri irregularem, si tale auxilium sit causa propinqua homicidii. Sic Covarr. in Clementin. unicam h. t. p. 2. §. 2. n. 2. & si ipse auxilians sit causa partialis talis cædis, punitur ordinariã poenã homicidii L. unica, C. de Raptoribus Virg. & colligitur ex c. sicut dignum h. t. Ex quo sequitur, eum, qui armatus assistit occisori propè, censeri causam; seu auxilium proximum præstare, sic Farinac. p. 5. q. 131. n. 67. Qui autem accurrunt, ut occisori, si fortè per violentiam ab aliis impiretur, opem ferant, licet non venerint, ut ipsi ferirent, puniri debent, poenã tamen minore, ut dicitur cit. c. sicut dignum §. illi etiam. Ubi Barbos in cit. c. n. 14. ait, tales esse irregulares. Similiter socians homicidam animo occidendi, licet non apponat manum, secutã exinde morte; eadè ferè poenã punitur, quã homicida, ut dicitur cit. c. §. illi autem: idem est de sociante homicidam, animo prohibendi, ne à cæde impediatur, ut dictum est priori numero. Similiter qui ex justitia tenetur alterius vitam defendere, & non defendit, cum potest sine suo gravi damno, fit irregularis; secus, si tenetur solum ex charitate: ita communis, quia sic est injusta causa homicidii per cooperationem negativam.

Sed universim notandum, quod, ubi 836 in hætenus dictis asseruimus, in allatis casibus incurri irregularitatem, de consilio generatim locuti sumus, præcindendo, num ea irregularitas proveniat ex homicidio voluntario, an casuali? nam hæc distinctio probè attendenda est, præsertim ubi dispensatio in ejusmodi irregularitate necessaria est. Nam irregularitas ex delicto occulto, dispen-

Z 2

lati

fari potest ab Episcopo, ut dicemus infra, præterquam *ex homicidio voluntario*; irregularitas igitur, quam ex prædictis casibus, juxta plurium Doctorum opinionem contrahi aßeruimus, tunc demum censenda est *ex homicidio voluntario*, quando illæ actiones, de quibus in præcedentibus actum est, *ex proposito* factæ sunt, ad causandum injustum homicidium, ut diximus supra, aliàs reducendæ erunt solum ad irregularitatem ex homicidio casuali, ut constabit ex dicendis.

S. 5.

De homicidio per assassinos.

837 **O**lim *assassini* propriè dicebantur quidam infideles sub Principe pariter infideli; à quo ita edocti, & instructi erant, ut quos ille occidi jussérat, facillimè, seu promptè occiderent, arbitrantes ex hoc mortem non esse timendam, nec ullam poenam ob istud factum post suam mortem se passuros, imò se obsequium præstare Deo. Hodie autem jam praxi receptum est, ut *assassini* dicantur, quicumque pecuniâ conducti, vel alio pretio, injustè homines occidunt, vel percutiunt, nihil tale ab illis præcavescentes; ita Covarr. Zerol. Gutierrez. & alii, quos citat, & sequitur Barbof. in c. 1. de homicid. in 6. n. 24. Ex quo vides *assassinium* esse homicidium per assassinos commissum.

838 Not. autem 1. eum, qui per assassinum facit interfici aliquem Christianum; vel mandat interfici, licet mors non sequatur ex c. 1. de homicid. in 6. mox referendo; item, qui assassinos recipit, defendit, vel occultat, ipso facto incurrere excommunicationem, & depositionem à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio c. *pro humani* 1. de homicid. in 6. ibi: *sacri approbatione Concilii, statuimus, ut quicumque Princeps, Prelatus, vel quævis alia Ecclesiastica, secularisvè persona, quempiam Christianorum per prædictos assassinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quanquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aut eos receptaverit, vel defenderit, seu occultaverit, excommunicationis, & depositionis --- sententias incurrat ipso facto.* Et hæc poenæ suam executionem habent tam contra personas Laicas, quam Ecclesiasticas, etiam Episcopos, & Archiepiscopos, ut notat, Barbof. in cit. c. n. 4. & 25. & locum habent non tantum

in mandato, sed etiam mandato, si pretium accepit. Farinac. in cit. praxi crimin. p. 5. q. 123. n. 9. etiam in personis maximi gradus, & dignitatis, cum ea constitutio sit favorabilis, & medicinalis, Reipub. ut ait Barbof. cit. n. 3.

Not. 2. assassinii poenas locum habere, 839 etiam *morte non secutâ*, ut dicitur cit. c. 1. de homicid. in 6. intellige tamen, modo præcesserit conductio, seu pretii promissio, sic, ut pretium promissum, vel etiam datum, fuerit principale motivum conducto, exequendi, vel conandi exequi occisionem petitam, quo casu sufficit, quaecunque pretium, etiam exigui valoris, ut docet Haunold. tom. 6. de Justit. tr. 1. n. 222. Secus est, si pretium non fuit motivum principale. Et si promissio, etiam generalis, est pretio æstimabilis v. g. *dabo tibi filiam in uxorem, vel faciam te heredem*, sufficit factam esse promissionem, licet actu non sit exhibitâ, quia sic jam invenitur tota malitia, quam Ecclesia execratur, sic Haunoldus cit. n. 223.

Not. 3. depositionem, de qua in n. 838. 840 non accipi pro illa, prout ordinatur ad degradationem, præviam traditioni Curie secularis (hæc enim non fit nisi in casibus jure expressis, ut docet Barbof. p. 3. de officio, & potestate Episcopi, allegat. 100. è quorum numero non est crimen assassinii) sed depositionem verbali, vel simili à lege constituta, sic Barbof. in c. 1. h. t. in 6. n. 13. Contrariam tamen sententiam in praxi observari docet Julius Clar. *s. fin.* q. 36. n. 30. quam nihilominus sic temperandam esse censet Barbof. in c. 1. h. t. in 6. n. 14. ut circa crimen præcedat sententia declaratoria per Judicem Ecclesiasticum, antequam à seculari Clericus delinquens capi, & puniri possit.

Not. 4. quòd assassini præter poenas 841 prædictas in cit. c. puniantur perpetuâ diffidatione apud totum Christianum populum, quâ aliud non significatur, quàm, quòd à quolibet privato impunè offendi, ac occidi possit. Farinac. p. 4. conclus. 101. Verùm, ut rectè not. Zypæus de Jurisdic. Ecclesiastica, & civili, l. 1. c. 7. n. 11. hoc non videtur usu receptum; cum etiam Gregorius XIV. in Bulla. *Cum alias*, super confugientibus ad Ecclesiam edita, inter extrahendos numeret *assassinos*; & tamen, non nisi præviâ cognitione, & modo ibi præscripto, extrahi permittat, ut cæteros.

Illud

842 Illud etiam advertendum, prædictum
 c. 1. h. t. in 6. juxta nonnullos; *tantum pæ-*
nale, non esse extendendum extra proprios
 terminos, qui agunt de conductis homicidiis
 non *quibuscunque, sed paganis*. Nam hi tunc
 propriè dicebantur *assassini*, ut docet Diana
 p. 7. tr. 1. resolut. 15. quem citat, & sequi-
 tur Zypæus loc. cit. & quidem solum tunc,
 si conducti sint ad occidendum *Christianum*.
 Sic Joannes Andreas apud Julium Clarum
 l. 5. sent. §. *assassinium* num. 3. Haunold cit.
 n. 225. Quamvis autem dictum c. 1. quoad
 pœnas, inibi contentas, strictè sumi debeat,
 ut dictum est; quia ubi agitur de pœna, vi
 specialis constitutionis imponenda, requiri-
 tur, quòd concurrant omnes qualitates, de
 quibus in ipsa constitutione fit mentio, ut
 notat Clarus cit. n. 2. hodie tamen ut dixi,
 n. 837. juxta communem jam praxim, assas-
 sinus dicitur omnis homo conductus ad al-
 terum injustè occidendum, conventionem fa-
 ctà pro pretio, ut fiat cades; & ad incur-
 rendam pœnam assassini sufficit conatus,
 hoc est, quòd conductus non steterit in pura
 promissione, sed devenerit ad aliquem ac-
 tum, ultra tractatum, seu conventionem,
 licet actus ille non sit proximus. Sic Julius
 Clarus cit. in additionibus n. 29. Et quo-
 niam directè quærit reverentiam, adeoque
 favorem Ecclesiarum, magis favorem con-
 tinet, quàm pœnam; cum ipsam ordinet
 ad finem à lege directè quæsitum V. n. 848.
 infra.

§. 6.

De homicidio proditorio?

843 SUpponendum homicidium aliud esse
simplex, aliud *qualificatum*. Sic Julius
 Clarus l. 5. sent. §. *homicidium* n. 1. qui di-
 cit, homicidium *simplex* vocari, quod com-
 mittitur sine qualitate animi deliberati.
 Contingit autem homicidium fieri, vel ex
 necessitate, vel casu, vel culpa, vel dolo.
Necessitate fit, cum quis ad sui necessariam
 defensionem alium interficit, de quo videri
 potest Clarus cit. à n. 24. *Casu* fit, cum quis
 aliquem occidit sine culpa, aliud facere co-
 gitans. *Culpà*, cum quis aliquem occidit
 sine dolo, & animo deliberato, cum cul-
 pa tamen juridica latà, ut, si quis lapidem
 projiciat versus turbam hominum, ex quo
 hominem interficit. Hoc enim casu abest
 dolus in interficiendo, sed non culpa in
 projiciendo. *Dolo* denique, quando quis

animo deliberato aliquem occidendi, illum
 interficit. V. quæ diximus à n. 89.

Dupliciter autem potest quis occidere 844
animo deliberato. 1. Si hæc deliberatio non
 ex intervallo præcessit, sed in rixa calore
 iracundiæ. Et hoc modo homicidium do-
 lo commissum adhuc vocari potest *simplex*,
 prout homicidium *simplex* opponitur *quali-*
ficato, seu affecto qualitate *animi deliberati*;
 2. Cum deliberatio ex intervallo præcessit,
 qui est secundus modus *deliberatè occidendi*.
 Si homicidium, quod fit, adjunctam habet
 qualitatem, quòd factum sit *ex proposito*, seu
dolo, vel *ex insidiis*, vel *per scarium*, aut *pro-*
ditoriè, dicitur *qualificatum*; quod secus,
 propriè *simplex* dicitur, licet alii velint, et-
 iam considerari alias qualitates v. g. quod
 occisus sit *sacerdos*, *parens*, *conjunx* &c. sed
 quoniam hic solum loquimur de homici-
 dio potissimum *per ordinem ad irregularita-*
tem inde nascentem; non autem in ordine
 ad alias pœnas, ratione aliarum qualitarum,
 nisi quatenus explicat rationem homicidii
voluntarii, vel *casualis*, de his præcipuè in
 præfens quæstio procedit. Quid porro sit
 homicidium *ex insidiis*, aut proditoriè com-
 missum, exposuimus à n. 810. Neque du-
 bium est, utrumque reduci ad homicidium
 voluntarium, seu *ex proposito*, consequen-
 ter comprehendi sub pœnis homicidio vo-
 luntario statutis.

Not. præterea, quod, licet non omne 845
 homicidium, etiam voluntarium, seu *ex*
proposito, aut *dolo commissum*, excludat ab
 asylo Ecclesiæ, ut nimirum talis homicidii
 Reus confugiens ad Ecclesiam, immunitate
 non gaudeat (cum sub ea latitudine non
 comprehendatur sub criminibus exceptis in
 constitutione 7. Gregorii XIV. quæ retuli-
 mus n. 816.) secus tamen est de homicidio
ex insidiis, vel *proditoriè* commisso; ubi
 adverte per hoc, quod *crimina excepta*, de
 quibus loco cit. eorum reos excludant ab
 asylo Ecclesiæ, non propterea Judicibus
 Laicis concedi, eos, si confugiunt ad locum
 asyli, vi, vel per se, vel per suos Ministros
 posse extrahere; sed solum statui, quòd
superiores talium locorum sacrorum, ad que
hujusmodi Rei confugerunt, quando judicio
suo (nimirum Ecclesiastico) *tale delictum*
commississe videbuntur, & à Curia seculari
fuertint requisiti, Ministris, & officialibus Cu-
ria secularis, absque irregularitatis nota, aut
alicujus censura Ecclesiastica incursum, tradi, &

consignari curent, & faciant, ut expressè habet etiam constitutio. Cùm aliàs nonnulli.

§. 3.

846 Subjungit autem §. 4. *Ne autem Curia secularis prædicta Ministri facultate illos per se, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi, sibi olim, ut præfertur, attributa, & per præsentem revocata abutantur, volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut Curia secularis, ejusque Judices, & Officiales, ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque sacris prædictis, laicum aliquem, ut præfertur, delinquentem, in nullo ex casibus prædictis, sine expressa licentia Episcopi, vel ejus officialis, & cum interventu persona Ecclesiastica ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios, Episcopis inferiores, etiamsi alii ordinarii sint, aut nullius Diocesis, aut Conservatores ab hac sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi, facultas pertineat. Occurrente autem casu in loco exempto, & nullius Diocesis, tunc ad Episcopum viciniorum devolvatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non possint, nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dicta persona Ecclesiastica requisita, illos in delictis superius expressis culpabiles, tradere, aut captura & carcerationi intervenire, & assistere recusaverit, tuncque reverentia Ecclesie & locis sacris debita memores prædictos delinquentes, minori quo id fieri poterit, cum scandalis, & tumultu extrahere curent.*

847 Eadem auctoritate §. 5. statuit, quòd delinquentes Laici prædicti, postquam, ut præfertur, ab Ecclesiis, locisque sacris extracti, & capti fuerint, ad carceres Curie Ecclesiasticæ reponi, & ibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia, data illis, si opus fuerit, per Curiam secularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curiaque seculari prædicta consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint? tuncque demum, de mandato Episcopi, per Judicem Ecclesiasticum, Curia seculari, quacunque appellatione postposita, consignentur.

848 Dices: inter crimina excepta, non ponitur quodcumque homicidium ex insidiis, sed solum crimen eorum, qui viatores ex insidiis aggrediuntur; ergo, qui occultans se in urbe, vel domo, inimicum suum certo tempore transire solitum expectat, & nihil tale metuens ex proposito occidit, non

incurrit poenam privationis a syli Ecclesiastici; patet consequentia; cùm enim hæc constitutio sit odiosa, privans beneficio reus criminum concessio, strictè intelligi debet, nec extendi, nisi ad reos criminis, qui ex insidiis viatoribus structis illos occiderunt. Et multò probabilius esse, quòd hæc constitutio sit favorabilis; cùm reverà directè intendat favorem, & reverentiam Ecclesiarum, quæ vehementer dehonoraæ fuerunt per Laicorum abusus, ex qualibet rationis paritate judicantium, licere sibi reos, ad Ecclesiam, vel Monasterium confugas, (modò delictum aliquam similitudinem habuerit cum alio, cui jus a syli ademptum erat) de Ecclesiis etiam vi extrahere, magno Scandalo, divini honoris, & Ecclesiarum irreverentiæ, & immunitatis Ecclesiasticæ contemptu, ut liquet ex ipso proœmio dictæ constitutionis. Hinc ad object. Et dato antecedente N. consec. cujus probatio neganda est quoad eam partem, quæ dicit, dispositionem dictæ constitutionis, odiosam esse, accedit, quòd terminus Viator propriè dicitur de eo, qui per viam tendit, ut notat Pereyra in Elucidar. n. 1420. licet etiam usurpetur pro itinerantibus.

ARTICULUS. III.

De homicidio casuali?

849 Quid sit homicidium casuale, prout hic accipitur in ordine ad incurrendam irregularitatem ex delicto, diximus n. 809. Non agimus hic de homicidio plene casuali, quod scilicet nec directè, ne indirectè est voluntarium; sed de illo, quod directè involuntarium est, indirectè autem voluntarium, scilicet in causa ex qua non quidem per se, & necessariò sequitur, sed sequitur tamen, ut plurimum, & communiter; ut si quis percutiat foeminam prænantem, unde abortus oritur. Hoc præsupposito; not. dupliciter homicidium imputari ad culpam illi, à quo fit casualiter, hoc est præter intentionem cum aliqua culpa; primò quando sequitur homicidium ex ejus actione illicita, quæ quidem directè voluntaria sit, sic tamen, ut homicidium inde secutum, sit aliquo saltem modo voluntarium in causa per accidens, modo explicato. Secundò quia sequitur ex actione quidem licita secundum se, non tamen adhibita sufficienti diligentia,